

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny

Parlamentní institut

ORGANIZACE A ČINNOST TISKOVÝCH STŘEDISEK
PARLAMENTŮ V NĚKTERÝCH EVROPSKÝCH
STÁTECH

Informační studie č. 1.141

Zpracoval: Mgr. Petr Kolář, Ph.D.

listopad 2002

Organizace a činnost tiskových středisek parlamentů v některých evropských zemích

OBSAH PRÁCE

I. PARLAMENT A VEŘEJNOST.....	3
II. FORMY KOMUNIKACE PARLAMENTU S VEŘEJNOSTÍ.....	4
III. AKTIVITY PARLAMENTŮ V JEDNOTLIVÝCH STÁTECH	5
1. BELGIE	5
2. RAKOUSKO.....	8
3. ŠVÉDSKO.....	8
4. FINSKO.....	10
5. ESTONSKO.....	11
6. POLSKO	12

I. Parlament a veřejnost

Zkoumáme-li roli a význam dnešních parlamentů v ústavních a politických systémech, můžeme vymezit čtyři základní funkce, které parlament sehrává a na nichž se také shoduje většina odborníků v oblasti ústavního práva či politologie:

- a) **reprezentativní funkce**¹ – parlament se tak vlastně stává symbolem politické reprezentace a prostředkem legitimace celého systému.² Běžná parlamentní činnost je zároveň formou neustálé komunikace mezi tímto symbolem politické moci a společností, která se neomezuje pouze na období voleb, ale probíhá po celé funkční období.
- b) **legislativní funkce** – je zřejmě nejtypičtějším projevem parlamentní činnosti, kdy zákonodárny sbor prostřednictvím tvorby nejvýznamnějších závazných norem vytváří rámec politického rozhodování v daném období s preferencí těch oblastí, které jsou typické pro dominující politické subjekty v daném volebním období.
- c) **kontrolní funkce** - spočívá v politické kontrole činnosti vlády a jí podřízených složek státní správy, neboli „ověřuje, do jaké míry výkonná moc ve své činnosti vyjadřuje a respektuje politickou vůli, vyjádřenou voliči ve volbách, jakož i vůli parlamentu, neboť v parlamentním demokratickém státě platí presumpce, že vůle parlamentu je po dobu jeho funkčního období též vůli lidu.“³
- d) **kreační funkce** – je typická především pro parlamentní formy vlády, v nichž parlament sehrává zásadní roli při výběru hlavy státu. Další kreační funkce parlamentu „zabezpečují dokonalejší dělbu moci, což se týká především pravomocí komor vůči soudní moci a Nejvyššímu kontrolnímu úřadu.“⁴

Zatímco tři posledně zmíněné funkce parlamentu bývají přesně vymezeny v ústavách, jednacích řádech a dalších právních normách, funkce reprezentativní – jakkoliv z hlediska legitimacy ústavního systému nejvýznamnější – právními předpisy zpravidla není, a do značné míry ani nemůže být, takto precizně vyjádřena. Její obsah a forma jsou dány spíše ustálenou

¹ V německé literatuře se často setkáme s označením Öffentlichkeitsfunktion. Srov. např. WOLTERS, Jürgen: Der Fraktions-Status, Baden-Baden 1996, s. 191.

² KLOKOČKA, Vladimír: Ústavní systémy evropských států, Praha 1966, s. 330.

³ Tamtéž.

⁴ PAVLÍČEK, Václav: Ústavní právo a státověda, Praha 2001, II. díl, s. 229.

tradici, která prokazuje nutnost běžné, každodenní a kvalitní komunikace parlamentu – jako symbolu moci v parlamentních demokraciích - s veřejností.

II. Formy komunikace parlamentu s veřejností

Parlamentsy v evropských zemích využívají různé formy komunikace s veřejností. Všem formám je však společný jeden cíl, totiž zprostředkovat veřejnosti maximální možné množství informací o:

- parlamentu a parlamentních procedurách,
- ústavním systému, volbách a dalších možnostech veřejnosti na tvorbě politického rozhodování,
- aktuálních společenských problémech, které jsou na půdě parlamentu projednávány.

Z hlediska zprostředkovávání těchto informací můžeme aktivity parlamentů v této oblasti rozdělit do dvou základních skupin:

- vytváření zázemí pro činnost nezávislých médií na půdě parlamentu
- vlastní aktivity, jimiž se příslušné informace dostanou k veřejnosti

K nejčastěji používaným nástrojům, které pro komunikaci parlamenty využívají pak patří:

a) k vytváření zázemí pro činnost novinářů

- poskytnutí prostoru, místností a technického vybavení
- poskytování pravidelných informací o aktuálním programu parlamentu
- poskytování obrazových a zvukových záznamů z jednání parlamentních orgánů
- účast na organizaci tiskových konferencí

b) k přímé komunikaci s veřejností

- poskytování informací o činnosti parlamentu formou odpovědí na dotazy a žádosti
- organizace prohlídek parlamentních budov spojených s výkladem o funkci a činnosti parlamentu a jeho orgánů

- zvláštní spolupráce se školami a dalšími vzdělávacími a výchovnými institucemi
- publikace informačních brožur a dalších materiálů, které vysvětlují proceduru jednání parlamentu a další aspekty parlamentní činnosti
- tvorba kvalitních internetových stránek

III. Aktivity parlamentů v jednotlivých státech

1. *Belgie*

Jakkoliv se zde uváděné údaje týkají pouze belgického Senátu, formy komunikace s veřejností jsou stejné, jako je používá i dolní komora zdejšího parlamentu.

Pro zajištění komunikace s veřejností byla přijata tzv. „Public Relations strategy“, která obsahuje následující zásady:

- Základním cílem „PR strategy“ belgického parlamentu je upozorňovat média a širokou veřejnost na všechny parlamentní aktivity.
- Nejedná se o umělé vytváření lichotivého obrazu parlamentu v očích veřejnosti, ale o prostředkování informací o tom, co poslanci a senátoři dělají a čím se zabývají.
- Nejdůležitějším úkolem je zabezpečení informovanosti médií, jak tištěných, tak audio-vizuálních. Vychází se přitom ze zkušenosti, že politik, který není v médiích, vlastně neexistuje a zároveň se silně oslabuje jeho šance na znovuzvolení.

K zajištění informovanosti médií se používají následující nástroje:

- média získávají pravidelně informace o všech důležitých akcích, které jsou v nadcházejícím týdnu na parlamentní půdě očekávány
- každý čtvrtek rozhoduje vedení komory o svém programu na další týden. Této schůzky se účastní mj. zástupce PR service, který tak má z první ruky informace o tom, co se bude v následujícím týdnu projednávat a co se stane předmětem politické debaty, na kterou se média zřejmě zaměří

- pracovníci PR service také mívají pravidelné schůzky (obvykle každý pátek) s tajemníky výborů, kteří je informují o návrzích zákonů a obsahu diskusí, které na půdě výborů v uplynulém týdnu proběhly
- tyto zažité mechanismy umožňují, aby pracovníci PR service patřily k nejlépe informovaným osobám v rámci kanceláře parlamentu a mohly tak zajistit zprostředkování nejširšího množství informací „z první ruky“
- zprostředkování informací je zajištěno především pravidelným zasíláním informací o veškeré činnosti parlamentních komor všem akreditovaným novinářům a novinářům zabývajícím se domácími politickými událostmi ve všech belgických médiích (včetně audiovizuálních)
- vedle toho se zasílají vybrané informace médiím specializovaným na příslušnou problematiku, stejně jako společenským institucím, kterých se daná problematika týká (např. informace o projednávání návrhu zákona o sportu se postoupí jednak všem sportovním médiím a jednak národní sportovní federaci
- všechny informace je možné také zasílat všem institucím, které o to projeví zájem (k tomu existuje zvláštní databanka)
- dalším významným nástrojem pro zprostředkování informací je zajištění zázemí pro práci novinářů v prostorách parlamentu. Na základě zkušeností, že ne všechna média mají vlastní parlamentní zpravodaje, kteří by mohli parlamentní dění monitorovat, vytvářejí pracovníci PR service také vlastní zprávy, které pak mohou média převzít nebo je použít k tvorbě komentářů
- pro potřeby televizních stanic byl v budově parlamentu instalován vysoce kvalitní kamerový systém umožňující těmto stanicím sledovat a přenášet jednání parlamentních orgánů. S tím souvisí také nezbytnost poskytnout těmto provozovatelům televizního vysílání (celoplošným i regionálním) včas informace o projednávání důležitých bodů programu. Na konec letošního roku je také plánováno dokončení nového systému, který umožní přímé kabelové spojení mezi kamerovým systémem v Senátu a jednotlivými televizními stanicemi
- novináři, kteří vykonávají svoji práci přímo v budově parlamentu, mají k dispozici vyhrazené prostory s televizí, telefonem a internetovým spojením. Televizní reportáže je samozřejmě možné dělat přímo v budově parlamentu buď s použitím vlastního technického vybavení, nebo je možné zapůjčení mobilní kamery (slouží především pro interview se senátory) a televizního studia, které patří parlamentu.

Co se týká přímé komunikace parlamentu s veřejností:

- každoročně budovu Senátu navštíví asi 40 000 – 50 000 návštěvníků, kteří mají také možnost shlédnout dvacetiminutový filmový dokument o činnosti obou komor parlamentu a zúčastnit se asi hodinové prohlídky
- návštěvníci mají také k dispozici soubor „information sheets“, tedy písemných materiálů k jednotlivým otázkám parlamentarismu a belgického ústavního systému (ústavní pořádek, legislativní proces, státní rozpočet, petice apod.) Mají také přístup k počítačové síti Senátu, včetně internetových stránek, které obsahují podrobnější informace. Konečně mají k dispozici také přístup k virtuální prohlídce parlamentu formou multimediální presentace. K prodeji jsou k dispozici drobné dárky a publikace (fotografické nebo odborné), které se taktéž týkají belgického parlamentu a ústavního systému.
- Návštěvníci jsou často přijati poslancem či senátorem z jejich regionu a účastní se debaty s ním.
- Při různých příležitostech organizují obě komory belgického parlamentu návštěvy školní mládeže a připravuje se pro ně program podobný běžné parlamentní proceduře. Žáci a studenti pak diskutují nad aktuálními otázkami (sport, bezpečnost, drogy, životní prostředí...) ve „výborech“ i v „plénu“. Vychází se při tom ze zkušenosti, že z podobných aktivit získají jejich účastníci mnohem více poznatků, než z běžných učebních pomůcek.
- Dvakrát až třikrát do roka také belgický Senát vydává časopis o svých aktivitách, v nákladu cca 30.000 kusů. Časopis je rozeslán do všech veřejných knihoven a škol a zároveň v elektronické podobě rozeslán všem občanům, kteří o něj požádají (v poslední době jejich počet vzrůstá). Časopis je vydáván vlastním nákladem Senátu, přispívají do něj především pracovníci PR service a další zaměstnanci kanceláře.
- Odbor informací také odpovídá na dotazy od institucí či občanů. Ty jsou zasílány buď e-mailem, faxem, poštou nebo osobně.
- Zvláštní pozornost se věnuje internetovým stránkám, které jsou pravidelně aktualizovány. V současné době se také připravuje jejich verze určená pro mládež.
- Od začátku roku 2000 má veřejnost možnost sledovat přímé přenosy z jednání parlamentu prostřednictvím živého vysílání přes internet.

Počet zaměstnanců belgického senátu, kteří působí v Public Relations Service:

- 1 informační pracovník (vedoucí střediska)
- 2 další informační pracovníci
- 1 sekretářka
- 1 fotograf
- 1 tvůrce webových stránek
- 1 pracovník na monitoring tisku (částečný úvazek)

2. Rakousko

K zajištění co největšího množství informací o činnosti rakouského parlamentu, zajišťuje kancelář Národní rady následující služby:

- tvorba a aktualizace internetových stránek
- každodenní tiskové zprávy (*Parlamentskorrespondenz*)
- vydávání knih, informačních brožur a odborných publikací
- informační telefonní linka parlamentu
- pořádání pravidelných tiskových konferencí (především předsedy Národní rady)

V tiskovém odboru Národní rady v současné době pracuje 8 zaměstnanců.

3. Švédsko

Komunikace švédského parlamentu s veřejností má tradičně vysokou úroveň. Z nejdůležitějších nástrojů, které k tomu Riksdag používá lze uvést následující:

- Tiskové a informační středisko parlamentu zřídilo přímou telefonní informační linku, na kterou se mohou obrátit všichni občané, stejně jako novináři či instituce s jakoukoliv žádostí o poskytnutí informace ohledně parlamentu a jeho činnosti. Každoročně je takto zodpovězeno přes 25 000 dotazů. Na zvláštní telefonní lince mohou také občané poslouchat přímý přenos z jednání parlamentu.

- Od roku 1996 také funguje informační středisko Riksdagu o záležitostech týkajících se švédského členství v Evropské unii. Toto středisko vydává informační brožury, publikace o Evropské unii a o švédských aktivitách v jejím rámci a také odpovídá na všechny dotazy, které se této problematiky dotýkají.
- Novináři se mohou na sekretariát tiskového střediska obrátit s jakýmkoliv dotazem, který se týká parlamentu. Zvláštní kontakt s novináři mají zajištěny také všechny parlamentní politické frakce. Média mají volně k dispozici fotografický materiál pořízený tiskovým střediskem. Sami si mohou v budově Parlamentu pořizovat obrazové záznamy jen na vyhrazených místech.
- Veřejnost má k dispozici zvláštní galerii, kam je volný přístup. Jednání mohou také návštěvníci sledovat v rámci vnitřního televizního okruhu
- Parlament má vlastní informační centrum, které zajišťuje zprostředkování všech informací o činnosti parlamentu veřejnosti. Kdokoliv může do informačního centra volně přijít (fungují stejně jako např. turistická informační centra) a k dispozici jsou zde publikace a podkladové materiály týkající se parlamentarismu, ústavního systému, činnosti ombudsmana, voleb apod. Většina těchto materiálů je zdarma, obsáhlejší publikace je zapotřebí zakoupit.
- Vedle běžných prohlídek sídla parlamentu (probíhají pravidelně po celý týden od pondělí do neděle), které jsou s průvodcovským výkladem ve švédštině nebo v angličtině, Riksdag organizuje zvláštní školní návštěvy, kterých se ročně účastní přes 30 000 žáků. Pro ně je připravena multimediální presentace, video a řada publikací. Školní návštěvy jsou organizovány podle věku účastníků – tomu je přizpůsoben obsah výkladu i obsah materiálů. Vysoké školy a university mají zvláštní prohlídky s odborným výkladem a s diskusemi o parlamentarismu apod.
- Informační materiály, které jsou veřejnosti volně k dispozici a mohou je používat také různé návštěvy Riksdagu, jsou připraveny jak ve švédském, tak v anglickém jazyce. Mají buď charakter obecně informační nebo se zaměřují na konkrétní aspekty chodu parlamentu (legislativní proces, imunita poslanců, platy poslanců apod.). Většina z nich je zdarma, obsáhlejší publikace jsou prodávány. Na parlamentních

internetových stránkách je možné si objednat libovolné množství těchto materiálů, které jsou potom zaslány na příslušnou adresu. Této možnosti nejvíce využívají školy.

- Tiskové konference v rámci parlamentu si většinou organizují jednotlivé politické frakce zde zastoupené. Nicméně technické zabezpečení těchto tiskových konferencí spočívá na zaměstnancích Riksdagu.⁵

4. Finsko

K zajištění komunikace finského parlamentu s novináři a veřejností slouží Odbor informací a komunikace, který se skládá z oddělení knihovny (51 zaměstnanců), research centra (9 zaměstnanců) a oddělení informací (10 zaměstnanců).

V oddělení informací je zaměstnáno:⁶

- 5 informačních pracovníků
- 2 sekretářky
- 3 průvodci.

Informační pracovníci zajišťují vydávání informačních podkladů a dalších materiálů (brožury, videa, tvorba internetových stránky). Pro veřejnost a zvláště organizované školní návštěvy je vedle prohlídky budovy parlamentu připravena multimediální presentace. Informační pracovníci také denně poskytují telefonické odpovědi na dotazy ohledně aktuálního programu jednání parlamentních orgánů.

Ve finském parlamentu je akreditováno asi sto novinářů a fotografů. Ti mají přístup do všech prostor parlamentu, včetně restaurace a kavárny. Přibližně třicet novinářů pracuje v parlamentu pravidelně, hlavní televizní stanice a deníky mají přímo v blízkosti jednacího sálu vyhrazené prostory a studia.

Kancelář finského parlamentu vydává každoročně souhrnnou zprávu o činnosti Eduskunty, ve které jsou uvedeny všechny relevantní údaje o činnosti parlamentu za uplynulé období.

⁵ Celkový počet zaměstnanců kanceláře Riksdagu je 604. Počet pracovníků tiskového oddělení se bohužel nepodařilo zjistit.

⁶ Celkem je v kanceláři finského parlamentu zaměstnáno asi 400 pracovníků.

Na internetových stránkách finského parlamentu je možné se zapojit do tzv. elektronické demokracie – tj. možnost vyjadřovat se ke všem návrhům projednávaných na půdě parlamentu nebo k aktuálním politickým otázkám

K dispozici jsou jednak multimediální presentace (buď přímo na internetových stránkách nebo na nosičích dat), stejně jako řada publikací o jednotlivých oblastech činnosti parlamentu.

5. Estonsko

Estonská veřejnost je o aktivitách zdejšího parlamentu informována prostřednictvím tiskového a informačního odboru. To také zajišťuje podkladové materiály pro novináře, organizuje tiskové konference, stejně jako návštěvy veřejnosti. Zatímco oddělení tiskové má na starosti především styk s médii, oddělení informační spíše komunikuje přímo s veřejností. V celém odboru pracuje 11 pracovníků.

Tiskové oddělení – je odpovědné za kontakt s médii. Zajišťuje akreditace novinářů a informační podklady pro jejich práci. Podle ustanovení § 37 jednacího řádu estonského parlamentu mají novináři vyhrazené místo na galerii. Pořizování obrazových a zvukových záznamů je možné pouze na základě získané akreditace.

Na počátku letošního roku bylo v estonském parlamentu otevřeno nové televizní studio, ze kterého mohou jednotlivé televizní stanice vysílat přímé přenosy z jednání parlamentních orgánů nebo přenášet rozhovory s poslanci. Novináři také mají k dispozici zvláštní místnosti, kde se mohou věnovat své práci.

Tiskové konference jsou organizovány příležitostně, nejčastěji po významných vystoupeních předsedy parlamentu nebo při příležitosti významných zahraničních návštěv. Vždy na konci jednacího období (na jaře) se koná velká tisková konference, na které jsou prezentovány nejvýznamnější události uplynulého období, které na půdě parlamentu proběhly. O konání tiskových konferencí jsou novináři informováni prostřednictvím e-mailu.

Oddělení informací mimo jiné zajišťuje přípravu a vydání informačních publikací, které jsou veřejnosti k dispozici. Tématicky se dotýkají např. otázky politického složení parlamentu, činnosti jednotlivých parlamentních orgánů, legislativního procesu, apod. Publikace jsou volně k dispozici návštěvám a jsou také rozesílány do škol a knihoven.

Pravidelně jsou organizovány tzv. „informační dny parlamentu“, v jejichž rámci jsou představeny aktivity parlamentu a je také možné diskutovat o otázkách veřejného zájmu.

Těchto dnů se účastní především studenti středních a vysokých škol, příslušníci ozbrojených sil, zaměstnanci místních samospráv apod. Na základě žádosti poslanců se také podobné informační dny konají v regionu, odkud příslušný poslanec pochází.

Kancelář parlamentu také připravuje zvláštní programy pro učitele dějepisu a občanské nauky, v jejichž rámci jsou učitelé informováni o aktivitách a funkcích parlamentu, legislativním procesu apod.

Dny otevřených dveří se tradičně konají na den státního svátku 23. dubna. Pravidelně tak parlament navštíví tisíce občanů. Přítomni jsou také poslanci a ministři, kteří s občany diskutují. Dvakrát do roka se pořádá tzv. dětský parlament, v jehož rámci si děti mají možnost vyzkoušet, jak vypadá činnost poslanců.

Na jaře 2002 bylo zahájena činnost nového Parlamentního informačního centra. Zatím má pouze 3 odborné zaměstnance. Jejich hlavním úkolem je zprostředkování nejvýznamnějších událostí, které se odehrávají v Parlamentu, veřejnosti. Centrum také podává odpovědi na dotazy veřejnosti prostřednictvím dopisů, faxů a e-mailů.

V roce 1998 byly zřízeny parlamentní internetové stránky. Zde jsou dostupné veškeré dokumenty, stenografické záznamy jednání a je také možné se připojit na živé vysílání z jednání pléna parlamentu. Veřejnost má také na internetových stránkách možnost zaujmout k jednotlivým návrhům svá stanoviska a názory.

6. POLSKO

Informační oddělení Sejmu je odpovědné za zprostředkování informací o činnosti parlamentu veřejnosti. Je rozdělené do čtyř oddělení:

- a) Tiskové středisko – profesionální novináři zde mohou získat veškeré informace, které se týkají činnosti parlamentu. Zprostředkovává také informace orgánům místní správy a občanům, pakliže o to požádají.
- b) Vzdělávací středisko (Wszechnica Sejmowa) – má na starosti především kontakt s veřejností, včetně organizace prohlídek parlamentních budov. Vlastním nákladem také vydává publikace o činnosti parlamentu, jeho orgánech, legislativním procesu, apod. Středisko úzce spolupracuje s ministerstvem školství při zajištění odborných přednášek o

polském modelu ústavního systému, stejně jako při odborné výuce učitelů dějepisu a občanské výchovy.

- c) Oddělení které má na starosti vydávání parlamentního časopisu. V něm jsou obsažena témata diskutovaná na parlamentní úrovni. Časopis je rozesílán orgánům veřejné správy, knihovnám a školám.
- d) Dalším oddělením je “Kronika Sejmu“ – zvláštní druh novin, které jsou uveřejňovány jednou týdně. Jsou zde obsaženy informace z jednání výborů, komisí, významné projevy poslanců a záležitosti týkající se vztahů se zahraničními parlamenty.

V celém odboru je zaměstnáno 26 pracovníků.

Tiskové konference jsou organizovány u příležitostí významných zahraničních návštěv nebo při důležitých vnitropolitických událostech. Většinou se jich účastní maršálek, ministerský předseda, ale i jednotliví ministři či poslanci.